

Informacijski pooblaščenec

16:23

PODATKI, NEUSAHLJIVI VIRI POSLOVNIH IDEJ!

*Odpiranje podatkov
odpira ideje*

Ali veš?

- Da lahko v vsakem trenutku izveš, kje gori in kam hitijo gasilci?
- Da podatki iz pametnih navigacijskih naprav izvirajo iz javnih informacij (ponovna uporaba)?
- Da se je v nekem mestu v ZDA iskanje prve pomoči v bolnišnicah zaradi zastrupitev s hrano zmanjšalo za 16 %, od kar je tam na voljo aplikacija, ki prikazuje ugotovitve inšpekcij v restavracijah?
- Da so z obdelavo podatkov o tehničnih pregledih avtomobilov pripravili pregled tipičnih napak, ki se pojavljajo pri določenih modelih avtomobilov?
- Da se lahko čakalne dobe v zdravstvu zmanjšajo zaradi uporabe javnih informacij, takšno aplikacijo pa bi lahko pripravili tudi za pametne telefone?

Organi javnega sektorja pri svojem delu, ki jim ga nalagajo različni zakoni, pridobivajo in ustvarjajo veliko informacij, ki jih imenujemo informacije javnega značaja. Z napredkom tehnologije in razvojem interneta smo tudi »navadni« državljanji dobili možnost te informacije analizirati, predelati, ponovno uporabiti in torej iz njih ustvariti nekaj novega. Posameznik lahko npr. pridobi meteorološke podatke, ki jih je ustvaril državni organ, in jih uporabi za izdelavo programa oziroma aplikacije za mobilni telefon, ki uporabnika redno obvešča o tem, kakšno bo vreme na območju, kjer se nahaja. Z uspešno prodajo takega programa lahko seveda tudi precej zasluži. Ravno zato je vrednost informacij javnega značaja zelo narasla. Na trgu EU naj bi celotna vrednost trga informacij javnega značaja v letu 2008 znašala 28 milijard EUR,

medtem ko naj bi celoten dobiček zaradi uporabe informacij javnega sektorja za gospodarstvo EU znašal 140 milijard EUR na leto.

Ponovna uporaba informacij javnega značaja pa ni pomembna zgolj zaradi ekonomskih koristi. S predelavo informacij lahko te postanejo bolj dostopne, v nekaterih primerih pa tudi bolj berljive za povprečne državljanje, zaradi česar se širi znanje in povečuje informiranost državljanov.

EU je že v letu 2003 sprejela direktivo, ki ureja področje ponovne uporabe informacij javnega značaja.

S to zgibanko želimo predstaviti nekaj zanimivih primerov ponovne uporabe javnih informacij, potek postopka, preko katerega se uveljavlja pravica do ponovne uporabe, in možnost pritožbe pri Informacijskem pooblaščencu.

Preko podatkovnih portalov do ponovne uporabe informacij.

Kot izhaja iz predstavljenih primerov, se lahko informacije, s katerimi razpolaga javni sektor, uporabijo v številne različne namene. Uporaba javnih informacij je odvisna tako rekoč le od domišljije posameznikov! Organi javnega sektorja pa informacij, ki jih sami ustvarijo, ne prepozna vedno kot informacije, ki bi bile lahko zanimive za ponovno uporabo, zato je treba čim več informacij dati na voljo in takšno presojo prepustiti kreativnim posameznikom - odpiranje podatkov namreč spodbuja razvoj zanimivih in podjetnih idej!

Eden izmed načinov dajanja podatkov na razpolago javnosti so t.i. podatkovni portali (angl. *open data portals*). S pomočjo podatkovnih portalov se zbirke oziroma baze podatkov, s katerimi razpolaga javni sektor, ponudijo javnosti z namenom, da posamezniki do njih dostopajo in jih uporabljajo tako, da jih analizirajo, obdelujejo in iz njih ustvarjajo dodano vrednost.

Zaradi podatkovnih portalov se na eni strani povečuje transparentnost javnega sektorja, na drugi strani pa takšni portali spodbujajo inova-

tivnost (razvijanje uporabnih spletnih aplikacij, aplikacij za pametne telefone...), vodijo do novih proizvodov in storitev na trgu (ali izboljšav že obstoječih) ter do novih poslovnih priložnosti, vse skupaj pa seveda vodi tudi do gospodarske rasti.

Vzpostavitev podatkovnih portalov spodbuja ponovno uporabo javnih informacij in jo hrati olajša, saj se preko njih potencialni uporabniki seznanijo z vsemi informacijami, ki so na voljo za ponovno uporabo, ter do takšnih informacij tudi preprosto dostopajo (in se tako izognijo včasih zapletenim in dolgotrajnim birokratskim postopkom).

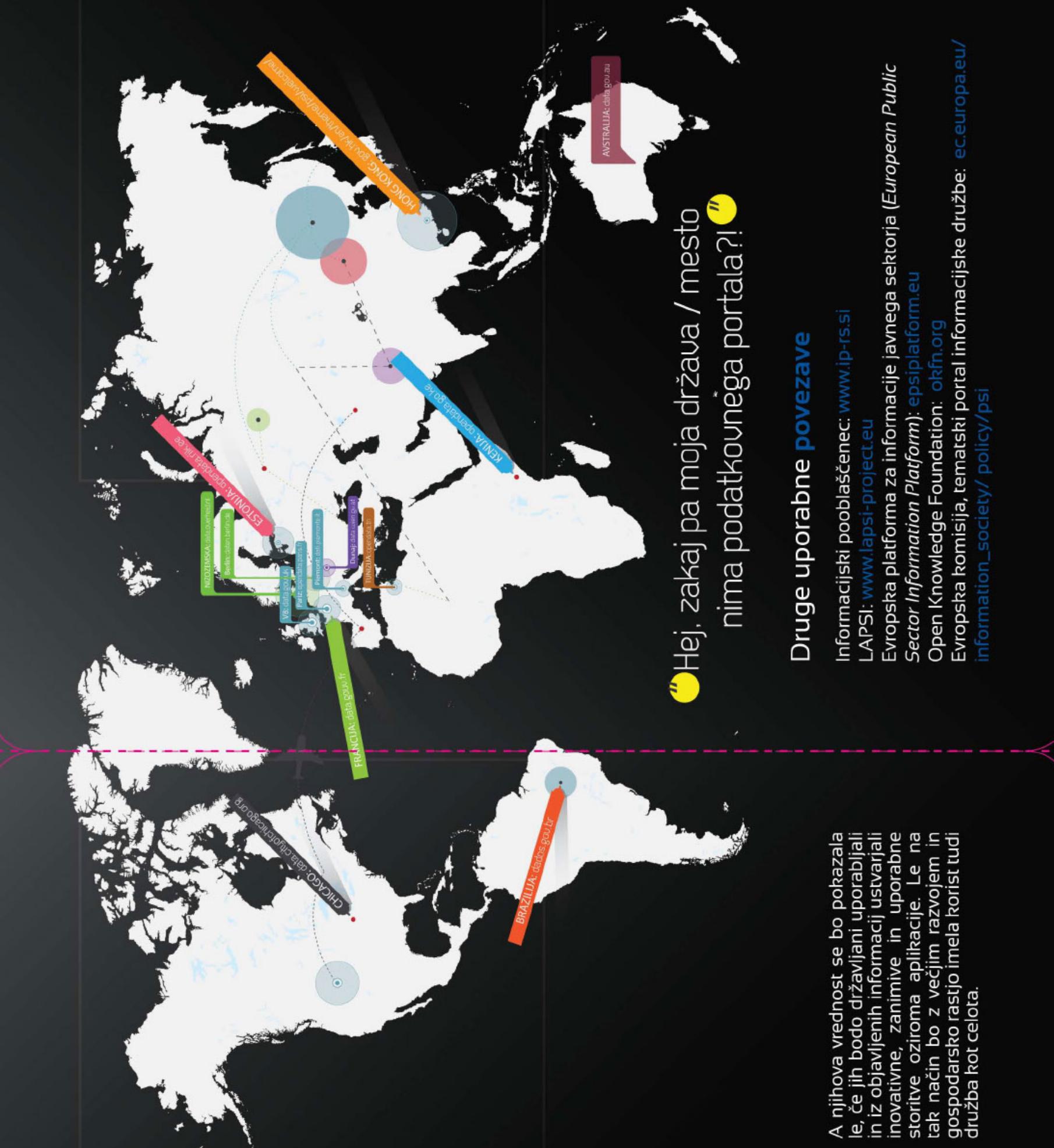
Število držav, regij in mest, ki so že vzpostavile takšne vrste portalov, se veča iz meseca v mesec. Moderno je namreč imeti svoj podatkovni portal.

Ključni elementi dobrega podatkovnega portala so:

- jasna pravila igre - enostavni in jasni pogoji za ponovno uporabo objavljenih informacij (npr. z uporabo licenc),
- karovost in preglednost, ažurnost in pravočasnost informacij,
- strojno berljiva oblika objavljenih informacij (primerna za nadaljnjo, strojno, obdelavo podatkov),
- objavljajo naj se predvsem surove, še neobdelane informacije,

- možnost, da na vsebino portala s svojimi predlogi vplivajo tudi uporabniki portala.

Vsekakor je pomembno, da se tudi v Sloveniji, tako na državni kot na lokalnih ravneh, začnejo vzpostavljati podatkovni portali.

”Hej, zakaj pa moja država / mesto nima podatkovnega portala?“

Druge uporabne povezave

Informacijski pooblaščenec: www.ip-rs.si
LAPS! www.lapsi-project.eu

Evropska platforma za informacije javnega sektorja (*European Public Sector Information Platform*): epsiplatform.eu

Open Knowledge Foundation: okfn.org

Evropska komisija, tematski portal informacijske družbe: ec.europa.eu/information_society/policy/psi

A njihova vrednost se bo pokazala le, če jih bodo državljani uporabljali in iz objavljenih informacij ustvarjali inovativne, zanimive in uporabne storitve oziroma aplikacije. Le na tak način bo z večim razvojem in gospodarsko rastjo imela korist tudi družba kot celota.

Področje uporabljenih podatkov	Primeri storitev, ki (ponovno) uporabljajo javne podatke
nepremičnine, katalog	<ul style="list-style-type: none"> storitev, ki ponuja podatke o ceni prodajanih nepremičnin glede na območje (možnost filtriranja cenovnega razpona nepremičnin na različnih območjih) register praznih občinskih in državnih nepremičnin storitev, ki ponuja opis pogojev za bivanje na določenem območju s podatki o bližini vrtcev, šol, javnega prevoza, policijskih postaj, stopnji kriminala, velikosti parkov in zelenic, povprečnem BDP-ju prebivalcev...
aktualni dogodki	<ul style="list-style-type: none"> zemljevid storjenih kaznivih dejanj po območjih (prikaz kaznivih dejanj/posredovanj policije v zadnjem času na določenem območju) zemljevid aktualnih in preteklih požarov, potresov ipd. seznam občinskih praznikov, odvozov kosovnega materiala, krvodajalskih akcij ipd.
zdravstvo	<ul style="list-style-type: none"> iskalnik najbližjega splošnega zdravnika, specialista, ambulante, lekarne, zobozdravnika, veterinarja iskalnik najprimernejšega doma za ostarele za naše bližnje storitev, ki izračuna najkrajše čakalne dobe v zdravstvu
finance in podjetništvo	<ul style="list-style-type: none"> aplikacija, ki analizira finančne informacije iz poslovnega ali sodnega registra in jih uporabi za izdelavo bonitetnih poročil poročila o hitro rastočih podjetjih in trgih na določenem geografskem območju (vključno z analizami o politični situaciji, tujimi investicijami itd.)
davki	<ul style="list-style-type: none"> "Kam so šli moji davki" in podobne aplikacije, ki izračunajo, koliko evrov iz vnesene bruto plače posameznika se nameni za različna področja - zdravstvo, socialo, šolstvo, vojsko, okolje,...
pravo, predpisi	<ul style="list-style-type: none"> zbirke predpisov z dodatnimi informacijami, povezavami in storitvami obogatene zbirke sodne prakse s povezavami na sodno prakso drugih držav in sodno prakso EU
politika, javne finance	<ul style="list-style-type: none"> strukturirane informacije o (pretekli in sedanji) dejavnosti posameznih politikov (npr. sledenje vsakodnevnim političnim aktivnostim poslanca, za katerega si oddal svoj glas) analiza vloženih predlogov zakonov, glasovanja za posamične zakone, izraženih stališč baze vprašanj in odgovorov, postavljenih politikom (npr. poslancem in ministrom), strukturirane po vsebini, političnih strankah,... analiza poslovanja (pravnih subjektov) z državo, sledenje nakazilom iz državnega / občinskega proračuna t.i. hobotnice – povezave med vplivneži in politiki, lobisti in lobiranci, donacije in investicije,...
administracija, javne službe	<ul style="list-style-type: none"> aplikacije za opozarjanje na aktualne javne natečaje in razpise aplikacije za prijavo nepravilnosti javnim službam (npr. poškodbe cest, cestnih oznak, manjkajoče klopi na avtobusnih postajah) na izrisani javni infrastrukturi analiza inšpekcijskih poročil
promet	<ul style="list-style-type: none"> pametni navigacijski sistemi za izogibanje zastojem sistem za opozarjanje na trenutne zastoje in prometne nesreče sistemi za upravljanje s tovorom
vreme (meteorološki podatki)	<ul style="list-style-type: none"> vremenske napovedi za mobilne telefone kombinacija meteoroloških napovedi in geografskih podatkov aplikacije za pomoč aviaciji (npr. odmrzovanje letal in pist), cestnemu prometu (izračun lokacij poškodb cestiča glede na poledenitev in ostale vremenske povezave), ladijskemu prometu (vetrovi, valovanje, plimovanje, orkani,...) aplikacije za pomoč kmetijstvu (zavarovanje pridelka glede na zgodovinske meteorološke podatke, načrtovanje opravil,...)
turizem in prosti čas	<ul style="list-style-type: none"> aplikacije za iskanje turističnih atrakcij, hotelov, restavracij,... storitev, ki združuje podatke o restavracijah (na določenem območju) s podatki o opravljenih inšpekcijskih nadzorih (npr. glede ustreznosti hrane, higieničnega minimuma,...) aplikacija za iskanje najbližjih rekreativnih objektov in njihovih opisov
geografske informacije	<ul style="list-style-type: none"> satelitski in zračni posnetki, ki omogočajo različne vrste kartografij tridimenzionalne projekcije območij

Postopek pridobitve

Zahyta

Rok za odločitev:
20 delovnih dni od prejema
popolne pisne zahteve

Vsebina zahteve

- informacija, ki jo želi prosilec ponovno uporabiti;
- na kakšen način želi prosilec prevzeti informacije (klasičen ali elektronski zapis ter praviloma tudi oblika in nosilec zapisa);
- za kakšen namen želi prosilec informacijo ponovno uporabiti (pridobitni ali nepridobitni).

Poziv organu, da
odloči o zahtevi

Prirožba pri
Informacijskem pooblaščencu

Molk organa
(organ ne odloči v roku)

Odločba organa o zavrnitvi

Nestrinjanje z določeno ceno
ali pogoji ponovne uporabe

UGODITEV ZAHTEV:

1. začetek ponovne uporabe,
upoštevaje pogoje, ki jih določi organ v odločbi;
2. plačilo cene ponovne uporabe,
ki (če) jo določi organ v odločbi
(organ lahko zahteva vnaprejšnje plačilo).

Osnovni pogoji za zaračunavanje:

- le kadar gre za ponovno uporabo v pridobitne namene (vseeno pa ni dopustno zaračunavati v primeru uporabe z namenom informiranja, zagotavljanja svobode izražanja, kulture in umetnosti ter uporabe informacij s strani medijev);
- cena ne sme povzročiti diskriminacije med prosilci znatnejši iste ali primerljivih kategorij ponovne uporabe informacij;
- pogoje, običajno ceno in obračunske podlage mora organ praviloma vnaprej posredovati v svetovni splet.

Zahyta

Rok za odločitev:
20 delovnih dni od prejema
popolne pisne zahteve

UGODITEV ZAHTEV:

1. začetek ponovne uporabe,
upoštevaje pogoje, ki jih določi organ v odločbi;
2. plačilo cene ponovne uporabe,
ki (če) jo določi organ v odločbi
(organ lahko zahteva vnaprejšnje plačilo).

Zakoniti razlogi za zavrnitev

- podatek iz I. odst. 6. čl. ZDljZ (izjeme od klasičnega dostopa do informacij javnega značaja);
- podatek, zavarovan s pravicami intelektualne lastnine tretjih oseb;
- podatek, s katerim razpolagajo izvajalci javne službe javne radiotelevizije ali izvajalci javne službe na področju izobraževalne, raziskovalne ali kulturne dejavnosti;
- podatek, za katerega drug zakon (poleg ZDljZ) določa, da je dostopen samo upravičenim osebam.

Uspešno
ponovno uporabo!

*Informačíski
pooblaščenec*

Izdajo in tisk te brošure je financirala Evropska Unija v okviru Podpornega programa za politiko IKT Okvirnega programa za konkurenčnost in inovativnost (PKI).